

heemkundige kring
Meise-Oppem-Wolvertem

BERLA

driemaandelijks tijdschrift

jaargang 1986 nummer 13

Berla

HEEMKUNDIGE KRING
MEISE-OPPEM-WOLVERTEM
EN OMGEVING

EREVOORZITTER L. VAN HEMELDONCK
VOORZITTER R. BELLEMANS
SECRETARIS R. MOERENHOUT
PENNINGMEESTER F. HEYVAERT

REDAKTIERAAD R. BELLEMANS
M. GILLISJANS
R. MOERENHOUT
R. MOREAU
W. PAS

ONS TIJDSCHRIFT :

- . verschijnt driemaandelijks
- . jaarabonnement (+ lidgeld) 200 frank
- . los nummer 60 frank

- . de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

ZETEL VAN DE KRING :

HASSELTBURGSTRAT 21
1860 MEISE
TEL 02-269.53.15
ASLK 001-1189490-55

BERLA verzamelt alles wat betrekking heeft op onze fusiegemeente en omgeving. Bezit U oude dokumenten, registers, notarisakten, archieven, boeken, landkaarten, alaam, vroegere gebruiksvoorwerpen van welke aard ook, zichtkaarten, foto's... ? Wij vragen U vriendelijk om inzage te verlenen en bestudering mogelijk te maken. Geef een seintje ! Dank bij voorbaat !

Mevrouw Alexandre PEERS de NIEUWBURGH,
De gravin de VILLEGAS de CLERCAMP,
De graaf t'KINT de ROODENBEKE,

En de familie,

Mevrouw G. VEREERTBRUGGEN,

Mevrouw L. VERBELEN, *die hem zo toegewijd waren:*

melden u met kristelijke onderwerping het overlijden van

JONKHEER

Jacques, Louis t'KINT

Ereburgemeester der gemeente Wolvertem
Gewezen voorzitter der kerkfabriek Sint Kwintinus te Impde
Erevoorzitter der Koninklijke Fanfare St.-Cecilia, Wolvertem
Erevoorzitter der Koninklijke Fanfare
„De Eendracht van Westrode”
Oud-strijder 1940-1945
Drager van verschillende eretekens

geboren te Impde, Wolvertem, op 1 oktober 1904 en er in de vrede van de Heer ontslapen op 1 februari 1986, gesterkt door de Sakramenten der Zieken en der Stervenden.

De plechtige uitvaartliturgie zal plaatshebben in de parochiekerk Sint-Kwintinus te Impde, Wolvertem, op **zaterdag 8 februari 1986 om 11 uur.**

Zeer Geachte Familie,

Alhoewel hoge ouderdom en ziekte het lieten vrezen, toch waren wij bijzonder diep getroffen toen wij vernamen dat ons Erelid en Ereburgemeester Jacques t' KINT overleden was.

Wij zullen steeds met eerbied en bewondering terugdenken aan ons Erelid, omdat hij als geschiedschrijver en vorser voor onze jonge vereniging een voorbeeld was.

Wij zullen dankbaar blijven voor de vele boeken van plaatselijke geschiedenis en heemkunde die hij aan Berla schonk. Zij vormen de basis van onze bibliotheek. Door deze milde steun is het voortbestaan van onze Kring gewaarborgd.

Zeer Geachte Familie, in naam van al de leden van de Heemkundige Kring BERLA, bieden wij U onze innige deelneming aan.

Met eerbiedige hoogachting,

René BELLEMANS

Voorzitter

Een waardevol boek

De Heer Jacques t'KINT schonk aan Berla heel wat werken voor onze bibliotheek. Hieronder een bijzonder waardevol boek.

Het is een werk in 1836 geschreven door Th. de Jonghe. Het is een zeer prachtig met de hand geschreven boek, verlucht met pentekeningen door de auteur.

Th. de Jonghe kopieerde ter plaatse de teksten die voorkwamen op de grafstenen en dodenmonumenten in de verschillende parochies van het kanton Wolvertem.

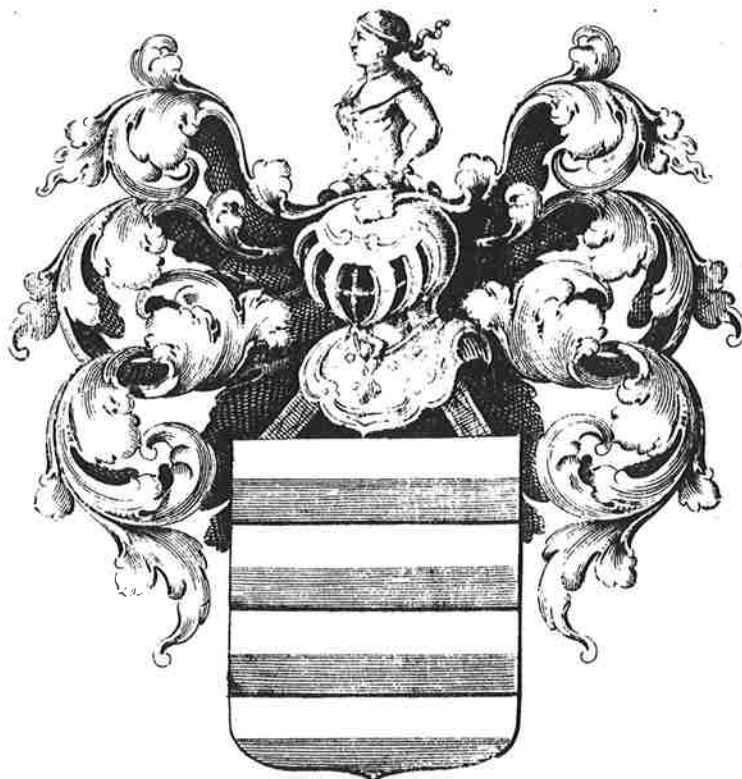
Ze worden voorafgegaan door statistische gegevens en een korte historiek van de gemeenten en gehuchten.

Het boek werd geschreven in het frans. De gekopieerde teksten zijn in het nederlands, hun oorspronkelijke taal.

Dit door de Heer Jacques t'Kint geschonken origineel, is uiteraard een bijzonder nuttig en waardevol dokument aangezien vele van die grafstenen nu verdwenen zijn.

Ter illustratie publiceren wij hierna enkele pentekeningen van dit werk en enkele grafschriften zoals ze opgetekend werden in de kerk te Rossem.

Het origineel werk (en een copie) kan door leden van Berla en andere belangstellenden ingezien worden van zodra onze kring opnieuw beschikt over een lokaal voor haar bibliotheek en haar archieven.

Hier ligt begraven den
Eerwaerden Robbertus
de Boeck die Heeft den...
Ende Heynke Puckes syne
Huyfvrouw die Heeft den...
Ende beyde syne dogters
Catharina de Boeck Heeft
den 18 September 1658
Ende Joanna de Boeck, die
Heeft den 16 October 1658
Blijft voor de kinderen.

D. O. M.
Hier ligt Begraven
Den Eerwaerden
Gilles Probsts
die Heeft den 6
7ten 1767, Ende
Anna de Huismanster
zijne huysvrouw
die Heeft den 26 May
1755
R. J. P.

D. O. M.
Sepulture
voor Laurensentius
Punentiers, die Heeft
den 16 februarius 1766
Ende
Anna Beckants
zijne huysvrouw
die Heeft den 5 May 1756
En syne familie
R. J. P.

Hier ligt begraven
den Eerwaerden
Henrius van
Humbrecht, zonne
jaars, Jongman, oud
25 jaeren, die Heeft
den 27 Junius 1665
den welken overlyft
is vermoord
Byten Op Bruchtel
Blijft voor de kinderen.

Hier ligt Begraven
den Eerwaerden
de Boeck
Hene Gerwits die
Heeft den 28 9ten
1698 oult zijnde
69 jaeren, pastker
van syne kerk.
Blijft voor de kinderen.

Hier ligt begraven
den Eerwaerden
Doed de Boeck, die
Heeft 19 September
1656, Ende syne
Huyfvrouw Joanna
Verhulst die Heeft
den 15 October 1653
Blijft voor de kinderen.

Mee op reis...

Na het succes van de uitstap van vorig jaar kon het niet anders. Ook dit jaar gaan het Davidsfonds en Berla samen op stap. Dit jaar gaat onze eendagsreis naar Haspengouw.

De Limburgers heten U welkom !

Alle leden, hun familieleden en vrienden worden hartelijk uitgenodigd om deze reis mee te maken. Net zoals vorig jaar wordt het een leerzame, ontspannende uitstap.

Werkelijk niet te missen !

Onze pleisterplaatsen :

- Tongeren : de oudste stad van ons land waarover Ambiorix waakt en alle monumenten aan de Romeinen herinneren.
- Alde Biezen : waar U verneemt welke band er ligt tussen deze vesting en Meuzegem...
- St. - Petersberg : de mergelgrotten met begeleiding want alleengangers lopen verloren...
- Maastricht : begeleide stadswandeling en een uurtje slentertijd...

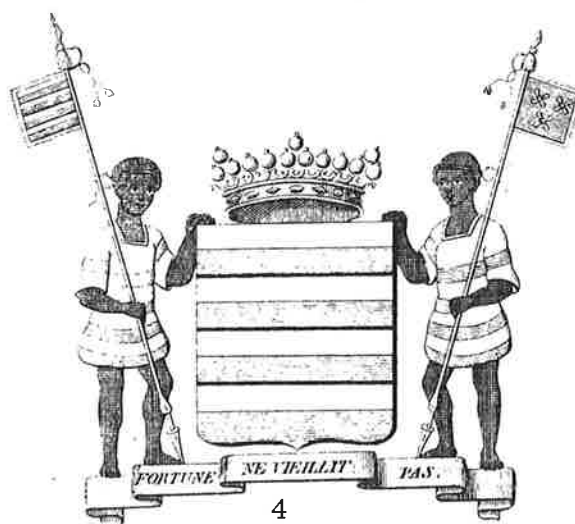
Dit jaar kan U mee voor 420 Fr per persoon. Inbegrepen : vervoer, gidsen, fooien, toegangsprijzen. Iedereen neemt zijn pic-nic mee : zeer waarschijnlijk in het domein van Alde Biezen. Al wie tijdig inschrijft ontvangt een gedetailleerd programma met o. a. de opstapplaatsen in de gemeente.

Inschrijving door storting van de reissom op de rekening van Berla :

001-1189490-55

met vermelding van naam en adres. Inschrijven kan ook bij sekretaris Roger Moerenhout, Kardinaal Sterckx-laan 147 te 1860 Meise (Oppem). Tel : privé 02-269 74 99/kantoor 02-213 73 80.

Tot dan !

Pentekening uit het werk van Th de Jonghe

De Brabantse Omwenteling

Aanleiding tot misnoegdheid

Buiten landsverdediging, financiën en buitenlandse betrekkingen was het burgerlijk gezag in de Zuidelijke Nederlanden bij de Provinciale Staten. Elk van deze Staten bestond uit een afgevaardigde van Adel, Geestelijkheid en Ambachten. Zo was prelaat Nicolaus Maras, abt van de abdij van Grimbergen, afgevaardigde van de geestelijken bij de Brabantse Staten.

Te Meise waren de Norbertijnen als geestelijken. Pater Rasquin was de pastoor, pater Van De Velde was onderpastoor en pater de Mary was kapelaan. Op het kasteel Bouchout was Baron de Roose de kasteelheer en de norbertijn Dujardijn was er kapelaan.

Na de dood van Maria-Theresia van Oostenrijk (1780) volgde haar zoon Keizer Jozef II haar op. Hij zette in de Zuidelijke Nederlanden de onder Maria-Theresia ingezette politiek van verlichting, centralisatie en absolutisme krachtig door, zonder ontzag van de geestelijkheid en de stedelijke voorrechten toegestaan door de Blijde Inkomst.

Zijn doel was het gezag te centraliseren en de kerk onder gezag van de staat te brengen. Daarom vaardigde hij in 1781 het "Tolerantie-Edict" uit, waardoor de R. K. -kerk ophield de enige toegelaten kerk te zijn. In 1783 voerde hij het burgerlijk huwelijk in en werden alle beschouwende kloosters opgeheven. De geestelijkheid plaatste hij onder de jurisdictie van de staat, dus onafhankelijk van Rome. De seminaries werden afgeschaft en vervangen door een staatsseminarie te Leuven. Hierdoor kwam hij in konflikt met kloosters en kerk.

Op burgerlijk vlak werden in 1787 de Provinciale Staten afgeschaft en vervangen door een "Conseil Général", een algemene regeringsraad. Ook de rechtbanken van Eerste Aanleg en twee Hoven van Beroep werden ingevoerd. De heffing van belastingen, zonder

nadere bekrachtiging door de Staten deed bij de burgerbevolking de maat overlopen. Vanaf 1786-1787 brak het verzet in onze streken los.

In de verzetsbeweging onderscheidde men twee strekkingen :

1° de conservatieven of "Statisten" onder leiding van H. Van Der Noot, advocaat te Brussel. Deze stonden een integrale restauratie van het Ancien Regime voor en hadden hun aanhangers vooral bij adel, geestelijken en ambachten.

Hendrik-Karel-Nicolaas VAN DER NOOT
° Brussel 1731 + Strombeek 1827
Voorman van de
Conservatieve Statisten

2° de democraten of de "Vonckisten" onder leiding van J. F. Vonck, eveneens advocaat te Brussel. Deze waren wel voorstanders van hervormingen, doch verfoeiden de autoritaire manier waarop deze werden doorgedrukt.

Bij het volk waren de Vonckisten nauwelijks bekend. Voor hen was Van Der Noot de grote opstandelingenleider.

Strijd der Patriotten

Hierover schreef norbertijn pater Heylen, vanaf 1790 onderpastoor te Meise, als volgt :

"Al de moeilijkheden die er zich dan voordeden, al de murmuratiën die er zijn opgestaen, al de schimp-schriften die er zijn geplekt is te lank om te verhaelen, geheel het land was in deslatie, de geestelijken waeren in volle troubels raekende het Seminarie Generael, het grootste deel van de theologanten was naer huys gekeert, de novitiën in 't klooster waeren heengestuurd, de studiën hielden bijna overal op;"

en wat verder schrijft hij :

"Men heeft dan gedogt van de waepens op te nemen en oorlog te voeren tegen den Keizer. Vooraleer in 1787 die groote saek (van den opstand) te beginnen, zijn uit het land getrokken, te weten naer Holland, alle de Staeten, Bisschoppen, Prelaeten, 't meeste der Cavaleers (adel), de goede professors van Leuven, zij vreesden dat de keizer het op hen soude gewroken hebben als het spel soude begost zijn. De Bisschop van Mechelen en is naer Holland niet gegaen, hij is gebleven tot Brussel, onbekent, draegende kleeeren van een engelsman. De Baron Van Hoogvorst, die sijn kasteel had tot Meysse, is ook in 't land gebleven; deze heeft zich verborgen in de pastorijs van Ophem onder Brussegem, hij is daer op een nacht in stilte gekomen, niemand daervan wetende dan de pastoor alleen. Om teenemaal onbekent te blijven bediende de Pastoor hem van alles dat hij noodig had. Onze Prelaet is met zijnen knecht gegaen naer Bergenop-Zoom alwaer hij gewoonlijk verbleef bij eenen metser. Ook twee jongens van Meysse zijn opgetrokken naer Holland, de naem van den eenen was J. De Pauw, sone uyt de herberg genaemt Ste Merten, en van den anderen P. Vits, backerssone tegen den hof van de Pastorijs."

J. Vonck had ondertussen een geheim genootschap "PRO ARIS et FOCIS" (voor auter en heerd) opgericht, dat vrijwilligers rekruteerde voornamelijk te Brussel.

Leidde de Demokraten genoemd "VONCKISTEN"

Deze werden opgeleid te Hasselt. Tengevolge van de Oostenrijkse inval in Luik weken de Vonckisten uit naar Breda dat het enige concentratiepunt werd van de opstandige beweging. Daar ontstond dan het "Patriottenleger".

"Daer zijn zij beginnen te peysen hoe sijn dien oorlog soudent beginnen, sijn hebben een Comité opgerecht tot Breda, en hebben Hijntje Van Der Noot gemaekt 'volmagtigden Agent van de Staeten', die de zorg voor de expeditie van den oorlog aengenomen heeft. Vandaeruit werd Jozef II van den troon vervallen verklaerd en op 24 oct. 1789 viel een klein patriottenleger (ongeveer 3000 man sterk) onder leiding van Generael Van Der Mersch de zuidelijke Nederlanden binnen, langs Hoogstraeten naer Turnhout, dat op de Oostenrijkers werd heroverd. Op 13 nov. 1789 trokken

ze Gent binnen. "

Voor de opstand in Brussel schrijft pater Heylen als volgt :

"Brussel is onverwacht en wonderlijk gewonnen sonder hulpe van eenige Patriotten. Het was op een Donderdag den 10 December (1789) dat het werk der verlossing begost; terwijl een priester in de kerk van S. Gudula besig was met eene solemnele Mis te zingen zag men ineens een menigte van die in de kerk waeren opsteken de Vaderlandsche Cocarde: 't selve zag men seffens na de Mis buyten de kerk, d'een aen d'ander cocardens gevende die te voren waeren gereed-gemaakt: wie daarvan de auteur is geweest, heeft men niet geweten. In die ver-

warringe zag men overal de menschen kasseysteenen uytdoen voor hun deuren, om hun huizen daermee te beschermen, in cas (geval) dat de militairen hadden beginnen te plunderen oft andere baldadigheden te bedrijven. De hele stad was dan in roeringe gekomen : degenen die fusieken hadden zijn terstond te voorschijn gekomen en zijn op vele plaetsen versaemelt, zij hebben zich verdeylt in verscheyde compagniën en alzo overal de wachten gaen aenranden. De Bataille heeft geduerd tot 's morgens 4 ueren, wanneer de Duytschers hen hebben overgegeven. "

De 17de december werd dan Namen ingenomen. De Oostenrijkers zijn dan verder gevlucht tot Luxemburg.

Verenigde Belgische Staten

Op 7 januari 1790 kwamen te Brussel de Staten-Generaal van de Zuidelijke Nederlanden bijeen en verklaarden de soevereiniteit van de Belgische Staten waarvan een Soeverein Congres de leiding kreeg met Van Der Noot als eerste minister en Van Eupen als minister van Buitenlandse Zaken.

Doch dadelijk begonnen de twisten tussen de Vonckisten en de Statisten bij het opstellen van de grondwet. De Vonckisten beschikten met de generaal Van Der Mersch over het leger. De Statisten bestreden hun tegenstanders met pamfletten. Daarbij kreeg Van Der Noot belangrijke steun van de geestelijkheid. Op 31 maart 1790 verscheen een vastenbrief van kardinaal Franckenberg, waarin hij de Vonckisten de vijanden van het geloof noemde.

In de dorpen werden comité's van volontairen opgericht om Van Der Noot te steunen. Te Grimbergen was het de abdij die zich hiermee belastte Deze 'volontairen' gingen zich dan te Brussel 'presenteren'.

Hierover schreef pater Heylen :

"d'Abdij heeft haer daermee gemoeid, zo dat zij (de Volontairen van Grimbergen) hebben besloten van in een zeker schoon orde naer het comité te Brussel te begeven, men heeft vele kloecke mans en jongmans bijeen doen vergaeren, men heeft hen op orde gestelt twee en twee en de Proviseur Mr. Brion, was voor aen het hoofd te peerd, alzo zijn zij gegaen naer het molen-huys tot Laeken. Aldaer zijn bijgekomen die van Meysse in 'tselve orde, hebbende voor opperhoofden den Onderpastoor Mr Van De Velde (norbertijn) en den capellaen Mr de Mary (norbertijn), in de wandeling genaemt den 'Stoker van Meysse'..."

En wat verder over de opleiding van de volontairen :

"In groote parochiën wierd er solemne-lijk aengesteld een capiteyn, die zijn patenten (brieven) kreeg van den comité, en deze moest zich kleeden op zijn militair, eenen degen draegen als d'exercitie wierd gedaen. Voor Meysse werd door de Abt Maras

P. Vits, patriot, aangesteld als 'Capiteyn van de Jonkheyt van Meysse'. De exercitie geschiedde dan bij ons (in de abdij) in volle 'forma' en 'twas alle Zondaegen en Heyligdaegen te doen op den bascourt (neerhof) van d'abdije."

Er ontstond een volksaktie tegen de Vonckisten en hun huizen werden geplunderd. Vele Vonckisten verlieten de stad of doken onder. Vonck vluchtte naar Rijsel en Van Der Mersch

werd opgesloten in de citadel van Antwerpen. Dit betekende het einde van de Vonckisten.

Maar ondertussen was er op 19 september 1790 een einde gekomen aan de oorlog van de Oostenrijkers met de Turken en zo had Leopold II, broer en opvolger van de inmiddels overleden Jozef II, zijn handen vrij om zich bezig te houden met de Zuidelijke Nederlanden.

Vonckistische afbeelding van het gruwelijk optreden van de Statisten in Brussel

Slag bij Fellon

Pater Heylen schrijft hierover het volgende :

"Als wanneer de Generaal Van Der Mersch was afgezet moesten zij (de patriotten) een anderen Generael zien te krijgen. Zij hebben geschreven naer den Koninck van Pruysen, dewelke afgezonden heeft een van zijn oversten genaemd Schönfeld. Deze zei dat het aantal Patriotten te klein was. Men heeft dan besloten een groot deel van de Boeren, die de exercitie geleerd hadden, op te zenden. Voor elke groote parochie was er een Veld-Paep (aalmoezenier) aangewezen. Voor Meysse was dit P. Van De Velde norbertijn en onderpastoor te Meysse. Hun bijeenkomst was bij Loven in een groote weyde. Als alle die boeren, veel duizenden in getal zijn opgetrokken, twijfelde men bijna niet van de victorie, zij geloofde vastelijk te overwinnen, het is nochtans anders uytgevallen, hunne eerste actie is geweest den 22 Septem-
1790 ontrent Fellon. Vele boeren hebben daer hun leven gelaeten.

Onderpastoor Van De Velde werd vermoord door twee housaeren. Waer en hoe hij begraven is heeft men niet geweten, waarschijnlijk is hij dan ievers in 't veld gesteken geweest. Dat hij gestorven was heeft men zeker geweten uyt de getuygenisse van Mr. Van Hamme (veldpaep) die op zijn uytvaart in d'abdije is geweest en ons zyde dat er bijna geen leven meer in was wanneer hij de H. Olie gaf."

De Patriotten waren niet opgewassen tegen het machtig leger der Oostenrijkers en op 7 december 1790 waren ze verslagen en een groot deel der Statisten vluchtten naar Holland.

Dit was meteen het einde van het korte opstandige interregnum der Zuidelijke Nederlanden waar een aantal inwoners van Meise aan meewerkte en zelfs het leven bij verloor.

C. Noppen.

Voor Uw agenda :

Wij mochten reeds heel wat inschrijvingen noteren voor de Cursus Familiekunde.

Heeft U belangstelling en schreef U nog niet in... U kan nog steeds inschrijven. Onze lesgevers zijn immers druk bezet en de cursus zal beginnen in oktober 1986.

Al wie zijn naam reeds opgaf zal persoonlijk door ons verwittigd worden van zodra meer inlichtingen (juiste data, voorwaarden, plaats, enz) bekend zijn.

**Cursus
Familiekunde**

in het najaar

De 'vondst' in het steengruis

Vroeg of laat bouwt iedereen een huis. De meesten onder ons zijn immers met een baksteen in de maag geboren.

In 1969 begonnen wij te bouwen. De grondvesten goten we zelf. Daarvoor moesten wij op zoek gaan naar steengruis. Sommige burens die graag hun steenafval kwijt wilden, gaven dan een seintje.

Zo ook de heer Jan Moens uit de Jan Hammeneckerstraat. Wij daar naartoe met een driewielkar van mijn schoonvader. Tijdens het volladen van de kar vond ik tussen de stenen een klein "pijpje". Thuis waste ik dit "pijpje" af en peuterde voorzichtig het zand uit het buikje van de pijp. Tot mijn grote vreugde was de vondst maar licht beschadigd. Tijdens dit eerste nazicht stelde ik ook vast dat het geen pijpje was, maar wel een soort oliepitje. Het "meesterwerkje" kreeg een vaste plaats in de glazen kast.

Op 7 juni 1983 sprak voor onze Heemkundige Kring de Heer F. Van Bellingen, voorzitter van de Heemkundige kring van Jette. Hij onderzocht toen verschillende scherven, opgegraven door Berla-leden.

Enkele dagen later besprak ik met Peter De Caluwé de eventuele opgravingen van Berla. Ik dacht terug aan mijn vondst en vertelde Peter erover. Hij stelde voor deze mee te nemen naar Affligem waar de Heer Van Bellingen opgravingen deed.

Korte tijd nadien kreeg ik enkele nadere gegevens over dit olielampje.

Het zou dateren uit de tweede helft van de 17e eeuw, rond de jaren 1670, en afkomstig zijn uit Keulen, niet uit Raeren, dit volgens de onderzoeker. Het kruikje is gedraaid

met de hand. Nadien werd de tuit ingezet en van een opening voorzien voor de wiek. De bovenrand van het kruikje werd door de vingers toegedrukt in de vorm van een hartje.

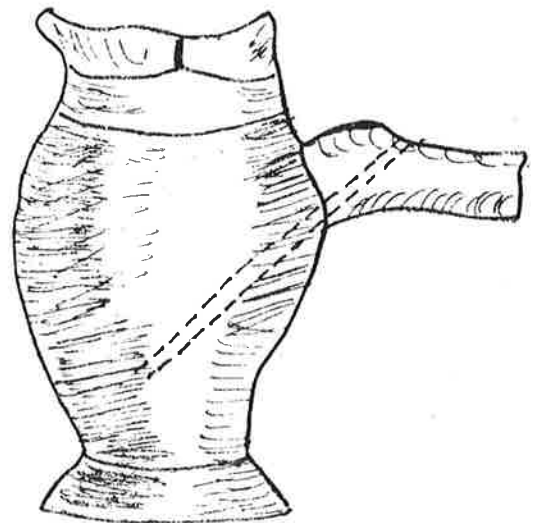
De vingerafdrukken van de pottenbakker zijn in de olielamp bewaard gebleven.

Aan elke nieuwe bouwer geef ik een goede raad. Indien U steengruis nodig hebt, kijk goed uit, misschien vind je daar ook een "meesterwerkje" van de zoveelste eeuw in terug.

Dan kan je dit reinigen en een plaats geven in uw beste "kast" en ... er later voor Berla een artikel over schrijven.

Michel Van den Broeck.

Schets van de "vondst"

Afmetingen

Hoogte	: ongeveer 60 mm
Diameter buikje	: ongeveer 40 mm
Diameter voetje	: ongeveer 30 mm
Materiaal	: gebakken klei
Bekleding	: émaillaag

Exclusief aanbod voor Berla-leden

De retrospectieve tentoonstelling van de kunstwerken van Edwin Ganz gaat door in september 1986. Een werkgroep is druk bezig met de voorbereiding, dit in samenwerking met de directie van de Nationale Plantentuin.

In ons volgend nummer komen wij uitgebreid terug op deze tentoonstelling.

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling wordt een beperkt aantal werken van Ganz in afdruk heruitgegeven. Deze worden vooreerst aan de leden van Berla aangeboden aan uitzonderlijke voorwaarden. Dit aanbod is geldig tot uitputting van de voorraad en ten laatste tot 30 juni 1986.

De werken worden aangeboden in geprofileerde houten lijst met glas en kartonnen rugbescherming.

Bestellingen :

Uitsluitend door storting op de rekening 001-1189490-55 van Berla met opgave van de gewenste werken. Afhalen van de werken op de zetel. Op aanvraag worden ze thuis besteld.

Prijzen :

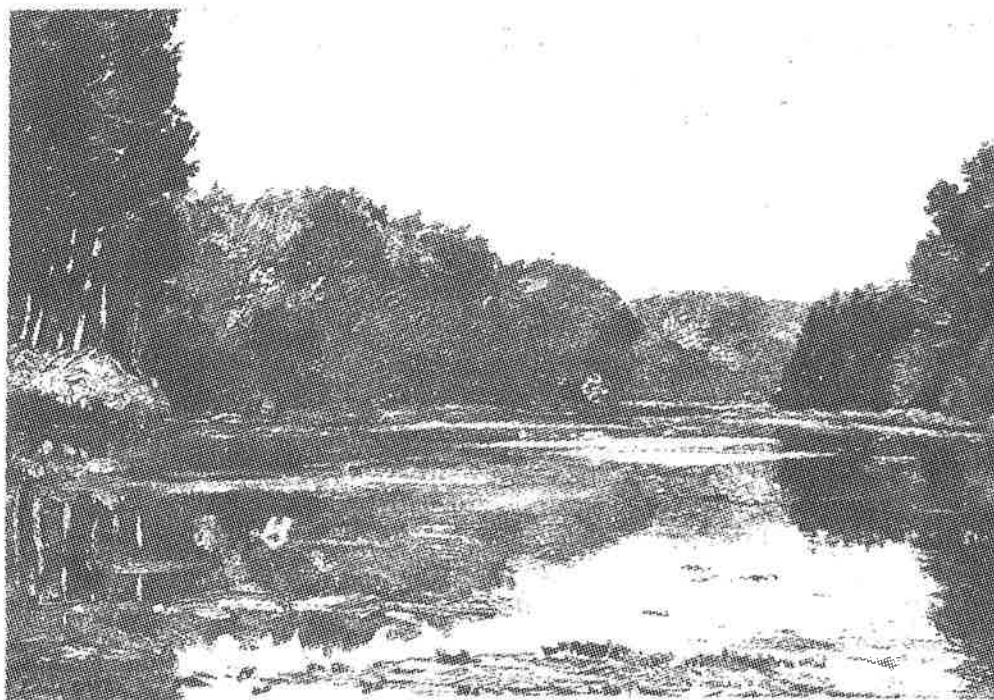
'Lisatje van Ophem' en 'De Boerenknecht'

Voorverkoop aan leden :	750 Fr
Na 1 juli 1986 :	1.000 Fr

'Kleurafdrukken'

Voorverkoop aan leden :	350 Fr
Na 1 juli 1986 :	500 Fr

Beschrijving der werken

ZELDZAME KLEURAFDRUKKEN

Het betreft originele teruggevonden afdrukken op postkaartformaat. Beschikbaar in beperkt aantal : Bietenooft - Ploegen - De Vijver - Onderweg.....
(Geef de naam op bij bestelling)

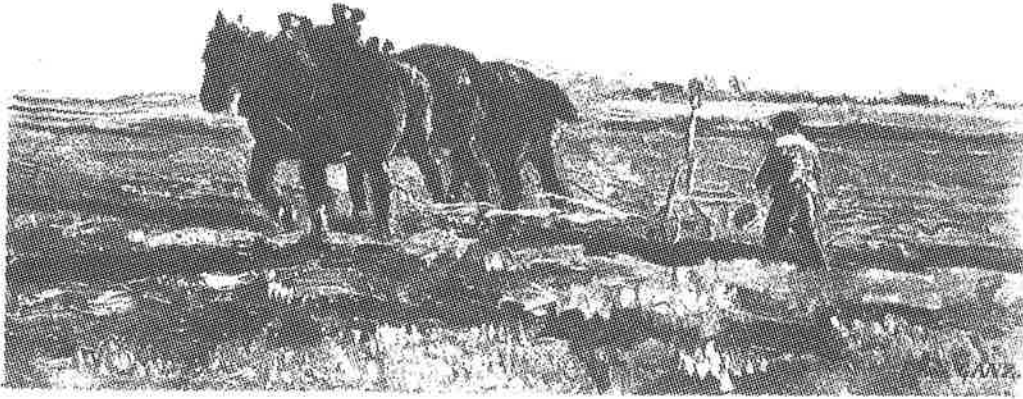
Edwin GANZ : "De Vijver"

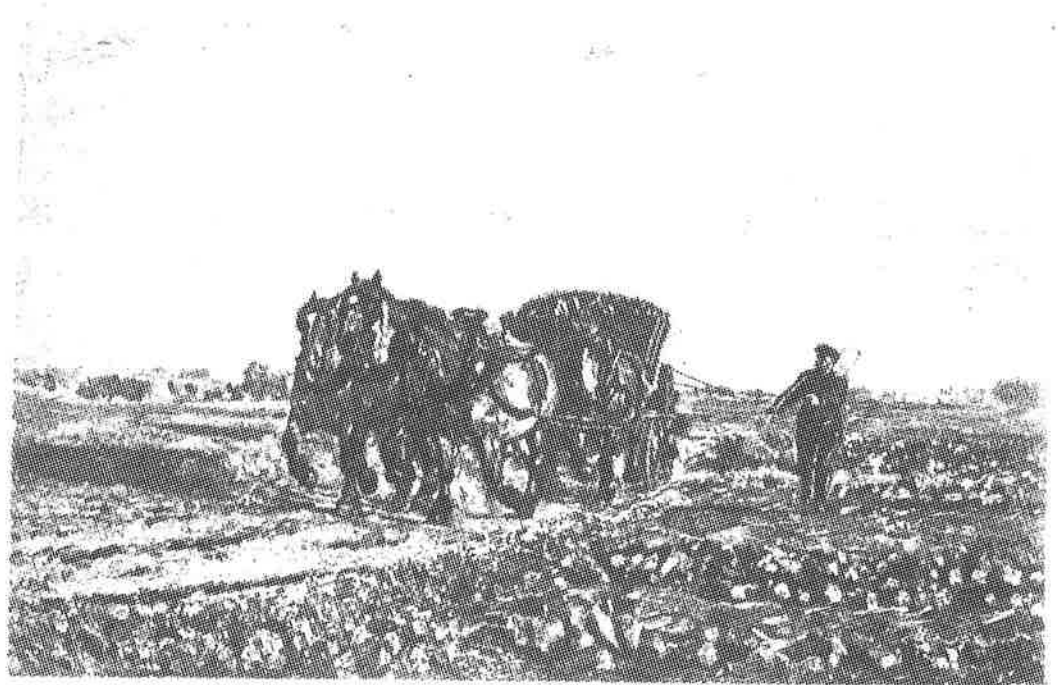
Edwin GANZ "Terug van de Hoefsmid"

Edwin GANZ "Onderweg"

Edwin GANZ "Ploegen"

Edwin GANZ "Bietenooft"

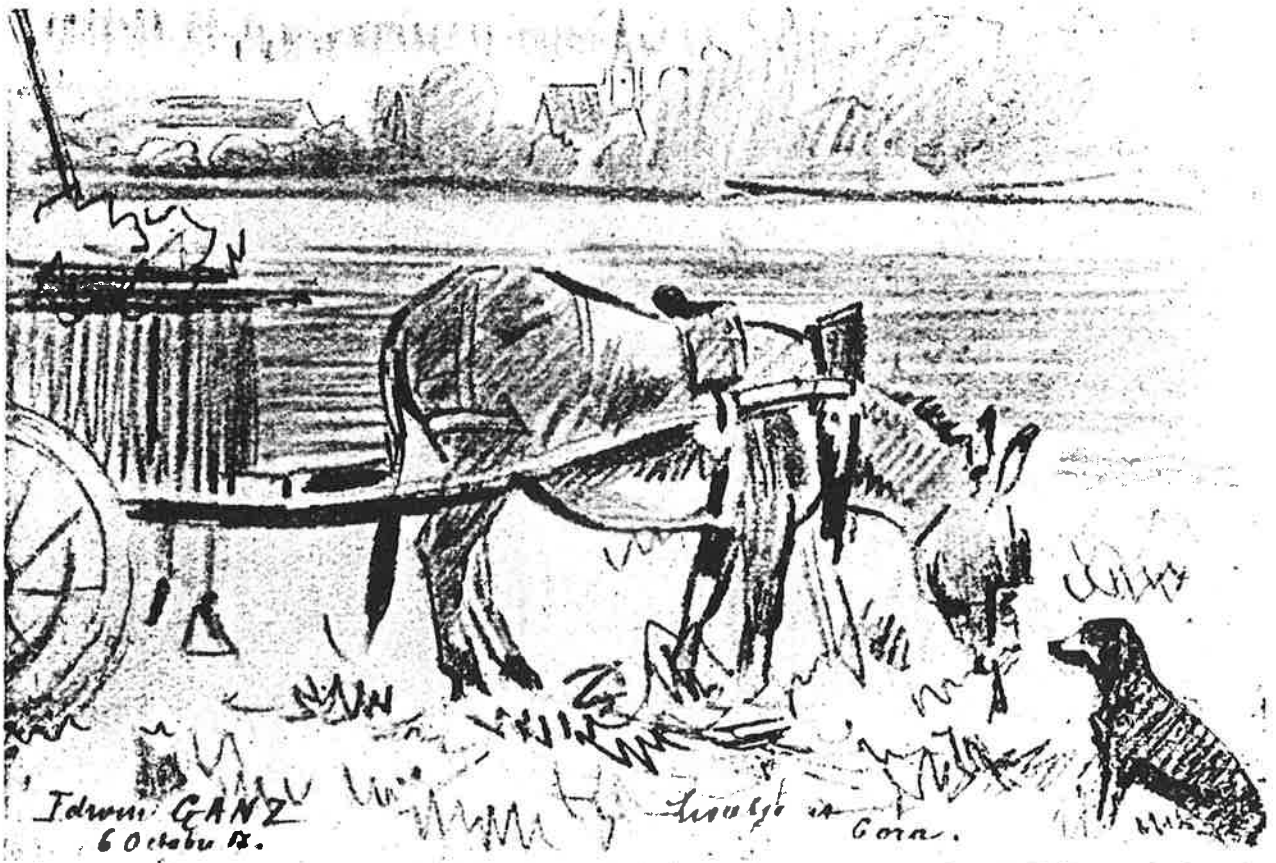

Edwin GANZ.

'DE BOERENKNECHT'

Afdruk van fors, zwaar boerenpaard, bereden door een knecht die een zweep houdt.

afmetingen : 30x40 cm

Edwin GANZ
6 October 18.

"LISATJE VAN OPHEM"

Houtskooltekening met op het voorplan de ezel 'Lisatje' en de hond 'Cora'. Herkenbaar zijn het kerkje van Oppem en de Sterckxhoeve.

De Mallepost

Na de oproep van sekretaris Roger Moerenhout, die verscheen in ons vorig nummer, stuurde de Heer Raf Asselman, sekretaris van de Heemkring SOETENDAELLE te Merchtem ons het hiernavolgende 'heempraatje'.

Wij danken hem ten zeerste voor

deze bijdrage die ons leert hoe de inwoners van Wolverthem, Oppem en Meise met de "Malpost" in de vorige eeuw naar Brussel reden.

Voor "Malpost" zegt en schrijft men ook : Diligence, Dilligentie, Mallepost, Postkoets.

De Diligence te Merchtem

In 1830 werden de Belgische posten niet alleen belast met de distributie van poststukken, maar ook met het vervoer van reizigers per koets.

De 'diligence' of postkoets wordt geleidelijk aan een vertrouwd beeld zowel in de steden als op het platteland.

In Merchtem kent iedereen de heer Schollaert, concessionaris van het kantoor voor personen- en goederen-

---

Malpost Wolverthem-Laeken :

Van Wolverthem : 6 u. 10 's morg. en 2.25 nam.
Van Laeken : 7 u. 45 's morg. en 5.30 's av.

Nieuwe Diligentie-Dienst

voor reizigers en koopwaren, tusschen Merchtem en Brussel, (langs Wolverthem, Meysse en Laeken). Driemaal ter weke :
's MAANDAGS, WOENSDAGS en VRIJDAGS.

VERTREKUREN :

Van Merchtem (hotel Malle-Poste, langen steenweg), 's morgens om 5,30 ure.
Van Brussel (uit het Sistervat, oude Graanmarkt) om 3 ure 30 minuten namiddag.

Uit : "Nieuws- en Annoncenblad der kantons Assche en Wolverthem" - jaargang 1879 : uurregelingen van de postkoets.

vervoer op de weg Merchtem-Brussel en vice versa.

Er wordt gretig gebruik gemaakt van deze 'service', temeer daar nog geen 'ijzeren spoorstaven' ons dorp doorkruisen.

't Is een hele belevenis in zo'n postkoets te galopperen door de stofferige landelijke wegen. Maar wat bij winterweer, bij ijzel en sneeuw ??? Voorwaar geen gemakkelijke karwei, wel boeiend en vol afwisseling.

In 1835 staat de heer Schollaert zijn rechten af aan de heer Jean Van Laethem, oude postiljon. Van Laethem woont op dat ogenblik te Ath, maar komt zo vlug mogelijk te Merchtem wonen. Hij is trouwens oorspronkelijk van hier. Hij biedt alle garanties, zowel aan het publiek als voor de veiligheid der goederen.

Wat er met onze vriend Jean is gebeurd weten we niet, de boeken zwijgen hierover in alle talen.

In de gemeenteraadszitting van 3 september 1838 te Merchtem lezen we : "L'entreprise de la confection de la route de Wemmel à Merchtem est faite; déjà un habitant de cette commune a obtenu la concession d'un service journalier de messagerie entre Bruxelles et Merchtem par cette

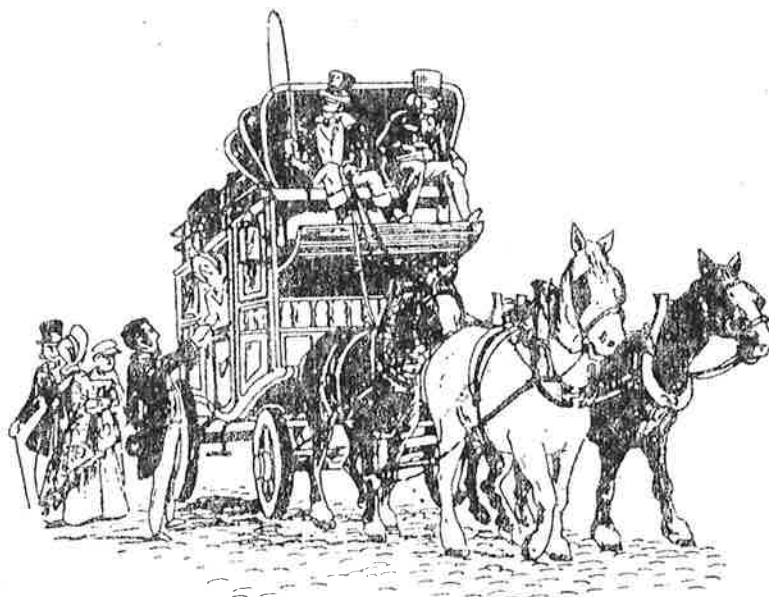
route . " (De onderneming die de weg zal bouwen tussen Wemmel en Merchtem is opgericht. Reeds heeft een inwoner van onze gemeente de vergunning verworven om een dagelijkse vervoerdienst van personen en goederen te organiseren langs deze weg.)

Deze inwoner is de heer Jean Louis Mosmans (°Merchtem 9.11.1804). Mosmans is benevens expeditie-entrepeneur de messageries ook herbergier en logist-huishouder en woont op de Markt in de herberg en afspanning 'In de Ster'.

zaterdag wordt er nog gereden langs Wolvertem, Meise en Laken; op dinsdag en vrijdag langs Brussegem en Wemmel.

Op 6 november 1850 krijgt Jean Louis Van Ingelgem (*Merchtem, 26.08.1821) de toelating om op zijn naam en verantwoordelijkheid de dienst te verzekeren tussen Merchtem en Brussel, die aan hem door de heer Mosmans werd afgestaan door akte van 24.09.1850.

Er komen wel enkele wijzigingen :

In 1846 vraagt Mosmans de toelating om een openbare vervoerdienst voor personen en goederen, bespannen met 3 paarden, uit te baten op de weg Merchtem-Dendermonde. Daar deze openbare dienst van groot belang is voor het publiek en de aanvrager over de nodige middelen beschikt om deze dienst te waarborgen, en het volste vertrouwen inboezemt voor wat zowel de personen als de goederen betreft, wordt de aanvraag door het kollege van burgemeester en schepenen in zitting van 23.04.1846 toegestaan.

In 1847 wordt de dienst Merchtem-Brussel met twee dagen ingekort : woensdag en zondag worden rustdagen. Op maandag, donderdag en

op maandag en woensdag gaat het over Wolvertem, Meise en Laken met terugkeer langs dezelfde weg; op donderdag, vrijdag en zaterdag gaat het over Brussegem, Ossel, Wemmel en Jette, eveneens met terugkeer langs dezelfde weg.

Enkele maanden later (op 10 maart 1851) krijgt hij de toelating een vervoerdienst uit te baten, bespannen met twee paarden, op de weg Merchtem-Dendermonde.

In 1845 gebruikt de paardenpost 126 pleisterplaatsen (over 't algemeen herbergen of kosthuizen waar de paarden werden verwisseld), 316 postiljons, 83 plaatsvervangers, 960 trekpaarden en 154 rijpaarden.

Van Ingelgem werkte met knechten. Twee knechten, Jean Vermeir uit Opwijk en Pierre Brandt, geboren Lebbekenaar, houden het bij Van Ingelgem niet al te lang vol.

Vermeir die begon op 26.10.1852 keert reeds terug naar Opwijk op 18.07.1853 en Brandt die begon op 10.08.1859 vertrekt reeds een week later naar Brussel.

Nadien komen er nog enkele knechten en zelfs meiden, die al even vlug vertrekken. Geen enkele houdt het langer dan twee jaar vol. Zoon Jozef zal daar wel voor iets tussen zitten, want 'il bat les domestiques'.

Vanaf 1852 zijn er twee diligences naar Brussel. Op 30.01.1852 krijgt ook de heer Josephus Van der Stappen herbergier te Merchtem, de toelating een postwagendienst in te richten voor vervoer van reizigers en koopwaren van Merchtem naar Brussel.

Hij zal evenwel verschillende wegen berijden en andere uren rijden dan de bestaande postwagendienst.

In mei 1877 wordt een K. B. meege- deeld aan de heer Arnold Van Rutsven dat hem de concessie verleent een postwagendienst uit te baten tussen Merchtem en Brussel. Van Rutsven was eerst knecht bij Van Overstraeten, weduwe van Jean Van Ingelgem (in Merchtem overleden op 08.08.1866)

Maar Van Overstraeten nam het niet dat de postwagendienst van de heer Mosmans zo functioneel werkte en tot voldoening van het publiek.

Uit 'jalousie de métier' diende ze meermaals klacht in tegen Mosmans.

Over haar was het volk uiterst ontevreden omwille van de grote nalatigheid bij de uitoefening van de postwagendienst tussen Jette en Merchtem.

Het gebeurde niet zelden dat de postwagen die om 8 uur 's avonds te Jette vertrok, pas om middernacht en zelfs één uur later te Merchtem aankwam, zodat de goederen niet meer tijdig het postkantoor bereikten.

Mevrouw Van Overstraeten emigreert naar Brussel in 1882.

Na het overlijden van Mosmans zal spoedig ook deze postwagendienst ophouden. De weduwe van Mosmans huwt met François Van den Meersche die voerman wordt, maar niet voor lang. Huiselijke moeilijkheden doen hem in juni 1878 naar Wieze verhuizen.

Maar de diligence die geleidelijk aan een vertrouwd beeld werd op het platte- land, verdween ook geleidelijk aan door de komst van het "ijzeren monster".

De lijn Dendermonde -Asse werd geopend op 18 mei 1879, de lijn Asse-Jette op 15 november 1881.

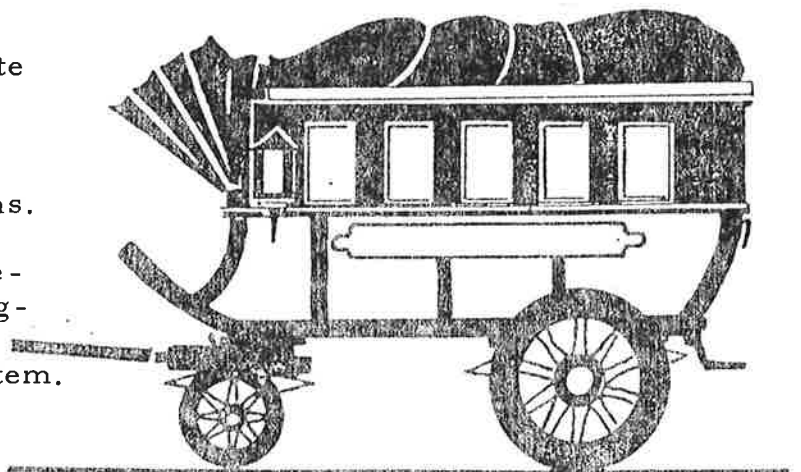
De vooruitgang van het ene is de achteruitgang van het andere.

Raf Asselman

Bronnen

- Gemeentearchief Merchtem
- Gesprekken met personen

(nvdr : de tekst werd ietwat ingekort)

Heemkundige Kring « Berla »
Meise – Oppem – Wolvertem en omgeving

Beschikbaar ! ! !
Prijs : 150.- fr.

De Sint-Elooikapel en Sint-Eloovieringen te Meise

C. Noppen
Schatbewaarder van de K.F. « Sint Martinus » Meise

1985

INHOUDSOPGAVE

blz	1	In Memoriam Jacques t' KINT
	2	Waardevolle schenking
	4	Mee op reis
	5	De Brabantse Omwenteling
	9	Cursus Familiekunde
	10	De "vondst" in het steengruis
	11	Exclusief aanbod
	15	De Mallepost
bijlage		Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

Gelukkig is uw lening minder zwaar om dragen

PERSOONLIJKE LENINGEN EN FINANCIERINGEN

Zowel voor een financiering als voor een persoonlijke lening rekent het Gemeentekrediet aan zijn cliënten een minimumtarief aan. Om cliënt te worden, volstaat het een zichtrekening te openen, meer vragen wij niet.

Daarna hebt u zeer snel en zonder veel formaliteiten het gewenste bedrag in handen.

De agent van het Gemeentekrediet in uw buurt kan u daarover alle details geven en u de beste formule voorstellen.

Breng hem zeker een bezoek wanneer u ooit geld wil lenen. Hij zorgt ervoor dat de last van uw lening heel licht om dragen wordt.

Doyle Dane Bernbach 7

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

J. Lombaerts

Agentschap MEISE

Brusselsestw 82

tel 269 11 93

T. Van Praet

Agentschap WOLVERTEM

Hoogstr 6a

tel 269 00 74

BERLA wordt gesteund door de

ASLK

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRETEKAS

**De bank die u een voetje voor geeft
in het leven.**

— A S L K KANTOREN TE MEISE EN WOLVERTEM —

VERZEKERINGEN

Roger MOERENHOUT
Kardinaal Sterckxlaan 147
1881 Meise (Oppem)
tel: (02) 269.74.99

**DE NOORDSTAR
EN BOERHAAVE N.V.**

de eerste vlaamse
verzekeringsmaatschappij

gent 091/25 75 15

kulturele stichting NOORDSTARFONDS v. z. w.